

Igor Meltxor, kazetaria

“Ustelkeria kasuak ateratzean, zenbait alderdi konplexuekin ikusten ditut”

Euskal Herriko ustelkeria kasu asko ikertu ostean, Igor Meltxor *Kazetari Kanallak* 35 azaldu ditu. Javier Etayo *Tasio* marrazkilariarekin egin duen *EUStelkeria* liburuan argitaratu ditu.

Elkarrizketa: Lukas Barandiaran
Argazkiak: Ibai Arrieta

Nondik atera zenuen Tasiorekin batera liburua idazteko ideia?

Batetik, beharrezkoa ikusten nuen Euskal Herriko ustelkeria kasuei errepasso bat emanaz liburu bat idaztea. Ez soilik Euskal Autonomi Erkidegoan, Nafarroan UPN agintean zela *CAN auzia* izan dugu; Nafarroako lehendakari ohietako bat, Gabriel Urralburu, kartzelan egon da eta beste bat, Javier Otano, ia ere bai, biak PSNkoak. Egon dena, dagoena eta seguru egongo dena ikusita nahikoa arrazoi dago liburu bat egiteko. Bestetik, liburu pedagogiko bat egin nahi nuen, eta Tasiorekin dudak laguntasuna baliatuta, gehiegizko testurik gabe, zerbait argia eta grafikoa egitea proposatu nion.

Liburuan 35 kasu azaltzen dituzue, eta horietatik lau gutxienez irekita daude egun.

Horien artean *De Miguel kasua* azpimarratuko nuke. EAJko 26 bat pertsona daude inputatuta %4ko komisioak jaso izana egotzita. Orain, fiskaltzarekin tratuak egiten ari dira. Kasua argitara atera zuen enpresariak salatu zuen estortsioa egin nahi izan ziotela. Hori dena Arabako Aldunditik eta posta elektronikoko ofiziala erabilita egin zuen Alfredo De Miguel diputatuak. Eskoletako jantokien eta Osakidetzako iruzurraren kasuak ere irekita daude, eta esango nuke oraindik gauza garrantzitsu asko azaleratuko dela.

Bidegi eta AHT-rekin lotutako kasuak ere irekita daude.

Bidegi kasuari dagokionez, epaileak bost urteko epea dauka ikerketa egiteko. Kasu hori ikertu genuenean, soilik azala urratzen hasi ginela uste genuen. 30 milioi euroko zuloa legoke hor. Gipuzkoan eraiki dituzten errepideetan %35 eta %40 bitarteko gaitzespenak izan dira

» Hemengo kasuak ikusita, gogoaitu egiten nau “Euskal Oasiatz” hitz egiteak

» Gaitzespenak zeuden obretan adjudikazioak irregularrak egin dira

bataz beste; maila hori ez da Espainiako Estatuan ere ikusten. Epaileak halako lan mardula hartu badu, ikertzeko arrazoiak daudela esango nuke. *AHT kasuari* dagokionez, liburuan agertzen dira Xabier Arzallusek Espainiako Sustapen Ministerioan AHTaren obren inguruan egindako bilera bati buruzko adierazpenak, eta zer esana emango dutela uste dugu. Gipuzkoako erraustegiaren kasua ere hor daukagu.

Larraitx Ugartek liburuaren hitzaurrean dio asko hitz egiten dugula Espainiako Estatuko ustelkeriaz, baina hemengoaz denok isiltzen garela. Zenbaterainoko ustelkeria dago hemen?

Ez dakit Espainian ikusi dugunarekin alderatzerik dagoen. Baina badakit badagoela, eta funtzionamendua bera dela han eta hemen. Esaterako, Kataluniako %3-aren kasuarekin alderatuta, EAJk

funtzionatzeko modu antzekoa dauka hemen. *De Miguel kasuan* argi ikusi dugu. Are gehiago, azken kasu horretan enpresari katalanak daude nahastuta. Hala ere, hemen zerbait argitara ateratzen denean, esaten digute kasu bat anekdota bat besterik ez dela.

Ereduak errepikatzen dira, beraz?

Osakidetzako azterketaren iruzurrari erreparatuta, 1990ean antzeko iruzur masibo eta antolatua bat gertatu zen. 28 urte geroago, funtzionamendua bera da. Garai hartan PSOE eta UGT-ren laguntzat antolatua zuten, eta orain EAJren laguntzat. *Modus operandi*-a errepikatzen dute, esaterako, *De Miguel* eta *Makina Txanponjaleen kasuetan*. 30 urteren ostean, puntu berera itzultzen gara. Horregatik, orain gertatzen ari dena ulertzeko, iraganean gertatutakoa ondo ikertzea garrantzitsua da. Alder-

diarentzat komisiok eskatzea barne hartzen duen dinamika ugari dago, bai UPNren, PSNren eta EAJren aldetik. Horregatik izorratzen nau “Euskal Oasiar” hitz egiteak, hemen ere gauza ugari eduki dugulako. Inongo konplexurik gabe jokatu behar da kasu hauetan. Zenbait ustelkeria kasu argitaratzerako garaian, zenbait alderdi politiko konplexuekin ikusten ditut. Eta ez da soilik ustelkeria kasuekin, baita jarduteko moduekin ere.

Esan daiteke orokortuta dagoela gobernuetan dauden alderdiek komisiok eskatzea?

Kontuz ibili beharra dago orokortzearekin. Baina Gipuzkoan, esaterako, alderdi berak 35 urtez agindu ostean, jarduteko modu zehatz bat hartu du. Bezero-sare batzuk sortzen dituzte: komunikabide, eusko labela duten bertako enpresa, es-tatu mailako enpresa, abokatu bufete,

alderdi eta politikari berberak ari dira bidegabekeria horiek babesten. Negozioa eta alderdia gobernuan mantentzen dituzte, eta trukean, enpresa horiei obrak, lanak eta abar esleitzen zaizkie. Ikusi dugu gainkostuak zeuden obretan adjudikazio irregularrak egin direla.

Politikari eta enpresari ugarik gainkostu zehatz batzuk aurretiaz adostu, ondoren iruzur eginez obra enpresa horri eman, eta azkenik, obra amaitzean, gainkostu faltsu horiek bien artean banatzen dituztela diozu liburuan.

Horretaz *Bidegi kasuan* ohartu ginen. 2011n Bildu Gipuzkoako Aldundira iritsi zenean, urte luzeetan funtzionatu zuen modu ustel hori topatu zuen. Bidegi kasuari buruz idatzitako liburuan eraikuntzako enpresek politikariei bidalitako posta elektronikoko argitaratu genituen. Mezu horietan, inongo lotsa-

rik gabe, enpresariak Bidegiri esaten zioten zenbatekoak izan behar zuten gainkostuek. Bidegiren obretako langileekin hitz egitean esan ziguten enpresariak xanpain botilak edaten ikusi zituztela lanetan bertan. Ondoren, banaketa beti egiten dute bien artean. Bietakoren batek besteak baino gutxiago jasotzen duenean, ala tartean pertsona zintzoren bat sartzen denean, orduantxe ateratzen dira argitara kasuak.

Beraz, ustelkeria kudeaketa ereduarekin lotuta ulertzen duzu?

Batzuetan askoz ere gehiago interesatzen zait kudeaketa modua, ustelkeria kasu zehatzak baino. Bezero-sareak eta ustelkeria kasuak kudeaketa eredu horretan mugitzen dira eta horrek egiten du posible. Gainkostua adostu eta dirua banatzea, kontrol mekanismoen ga-beziarekin dago lotuta. Ustelkeria arazo honi amaiera emateko, lehenik eta behin kontrol mekanismoak jarri behar dira. AHTren eta Bidegi kasuetan ikusi ditugun gainkostuak, %15etik eta %20 tik gorakoak arrunt gisa jo ditugu hemen urteetan. Gainkostu horiek arruntzat hartzea arriskutsua da. *De Miguel kasuan*, enpresariari posta elektronikoko bidez esan zioten bazekiela “kaxatik pasa behar” zuela. Hitz egiteko moduak ikusita, enpresari horrek ondorioztatu zuen beste jende askori gauza bera egin ziotela. Horiek dira funtzionatzeko moduak gure “Euskal Oasian”.

Urte hauetan guztietan zigortuak gutxi izan direla ikusita, zein uste duzu dela sistema judizialaren jarrera ustelkeriarekiko?

Alde batetik, esango nuke, azaldu ditugun kasuetan utzikeria pixka batez jokatu duela sistema judizialak. Kasu asko gehiegi luzatu dituzte, eta batzuk preskribatu ere egin dira. Guzti horrek kolokan jartzen du sistema judizialaren jarrera kasu horiekiko. Bestalde, epaileek eskura dituzten baliabideak ere urriak dira: ez daukagu ustelkeriaren kontrako fiskaltzarik. *Bidegi kasuan*, Bilduk Guardia Zibilaria laguntza eskatu zion ikerketa aurrera eramateko, izan ere, Ertzaintzak esan zuen ez zuela halako kasuak ikertzeko gaitasunik. Zigorgabetasun horren azpian hazi da ustelkeria guzti hau, eta uste dut badela garaia gauzak argitara atera tzen hasteko. ■